

22. UMIEJĘTNOŚĆ WSPÓŁPRACY Z DRUGIM CZŁOWIEKIEM

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Możliwość pełnego rozwoju zyskuje człowiek przez otwartość na drugiego, w kontakcie z nim. Życie społeczne stwarza możliwość dzielenia się własnymi wartościami z innymi ludźmi i uzupełnienia różnorodnych braków jednostki. Poprzez tak rozumianą swoistą wymianę w społecznej wspólnocie realizuje się indywidualny sens ludzkiego życia i jego pełny rozwój.

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współpracy z ludźmi

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność budowania dobrych i trwałych relacji

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Co mi daje prawdziwa przyjaźń i dobre relacje z ludźmi?
- Jak budować przyjaźń?
- Człowiek samotny a człowiek otoczony przyjaciółmi.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Drugi człowiek to drugi „ja”.
- Czynię innym to, co sam uważam za dobre.
- Dobra współpraca z drugim człowiekiem to umiejętność właściwej komunikacji.

→ ZASADY

- Rozwijam przyjaźnie szkolne.
- Dbam o dobre relacje koleżeńskie.
- Zachęcam do współpracy wszystkie moje koleżanki i kolegów.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Przyjaźnie mojego dziecka są ważne i znaczące.
- Przyjaźń uspołecznia moje dziecko.
- Dobre relacje i współpraca w naszej rodzinie.

→ ZASADY

- Dbam o dobre relacje we własnej rodzinie.
- Przyjaciół mojego dziecka traktuję jak własne dzieci.
- Podpowiadam dziecku, jak powinna kształtować się dobrze rozumiana przyjaźń i koleżeństwo.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Tworzenie dobrych, pozytywnych relacji w środowisku szkolnym.
- Dobra współpraca wszystkich uczniów i pracowników szkoły.
- Każdy uczeń jest doceniony i ma swoje miejsce w społeczności szkolnej.

→ ZASADY

- Dokładnie poznaję osobowości moich wychowanków.
- Organizuję integrujące spotkania dla moich uczniów.
- Uczestniczę w zajęciach pozalekcyjnych: wycieczkach, wyjazdach, zabawach, uroczystościach.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Staramy się tworzyć okazje do powstawania autentycznych, a nie powierzchownych relacji międzykoleżeńskich i przyjaźni. Zachęcamy uczniów do tworzenia wspólnych projektów dla dobra lokalnej społeczności, wpisujących się w aktualne potrzeby mieszkańców. Można zachęcić uczniów, by przygotowali autorski program artystyczny z okazji jakiegoś święta lub rocznicy. Do przygotowania tego wydarzenia należy angażować wszystkich uczniów tak, aby każdy, w miarę możliwości, miał jakąś pracę do wykonania, i by były to działania wspólne.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie cieszą się wzajemną sympatią i potrafią budować dobre relacje z innymi, w różnych środowiskach. Uczniowie aktywnie wychodzą naprzeciw potrzebom innych osób, nie pozostają obojętni, gdy ktoś potrzebuje pomocy. Wewnętrzna pewność, że mogą na kogoś liczyć, wpływa na ich osobowość i sprawia, że nie obawiają się pokonywać trudności życiowych. Mają łatwość nawiązywania kontaktów, potrafią słuchać i rozmawiać z drugim człowiekiem.

1.10. ZAGROŻENIA

Zamiast współpracy może powstać niezdrowa rywalizacja pomiędzy młodymi ludźmi, istnieje ryzyko powstawania grup patologicznych, subkultur młodzieżowych lub choćby niezdrowych rywalizacji między uczniami. Mogą oni przyjmować bierną postawę wobec otaczającej rzeczywistości, nie potrafią współpracować z innymi, są indywidualistami dbającymi jedynie o własne sprawy, nie potrafią nawiązywać i utrzymywać dobrych relacji z innymi ludźmi. Nie potrafią współpracować dla wspólnego dobra.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

DŻUMA

Po twarzy Paneloux przemknął cień przerażenia.

– Ach, doktorze – rzekł ze smutkiem – zrozumiałem, co to jest łaska.

Lecz Rieux opadł po raz wtóry na ławkę. Z głębi zmęczenia, które wróciło doń znowu, odpowiedział bardzo łagodnie:

– Tego nie mam, wiem. Lecz nie chcę spierać się z księdzem. Pracujemy razem w imię czegoś, co łączy nas ponad bluźnierstwami i modlitwami. Tylko to jest ważne.

Paneloux usiadł obok Rieux. Twarz miał wzruszoną.

– Tak – powiedział – tak, pan również pracuje dla zbawienia człowieka.

Rieux próbował się uśmiechnąć.

– Zbawienie człowieka to zbyt wielkie słowo dla mnie. Nie idę tak daleko. Interesuje mnie jego zdrowie, przede wszystkim zdrowie.

[...]

– Nienawidzę śmierci i zła, ksiądz wie o tym dobrze. I czy ksiądz tego chce, czy nie, jesteśmy razem, żeby je znosić i żeby z nimi walczyć.

Rieux trzymał rękę Paneloux.

– Ksiądz widzi – rzekł, unikając jego spojrzenia – nawet sam Bóg nie może nas teraz rozłączyć.

↑ A. Camus, *Dżuma*, tłum. J. Guze, wyd. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2020, s. 209-210.

KOMENTARZ

Dżuma jest obrazem świata w egzystencjalnym kryzysie. Wydaje się, że człowiek w obliczu choroby i śmierci pozostaje samotny, jego życie traci dotychczasowy sens. Z drugiej jednak strony ta skrajnie niekorzystna sytuacja wyzwala w ludziach jak najlepsze, humanitarne odruchy. Poszczególni bohaterowie, mimo

wszegogarniającej śmierci i zwątpienia, podejmują trud walki o innych, podejmują współpracę z drugim człowiekiem w imię ratowania bliźniego. Jest to niekiedy walka skazana na przegraną. Jednak bohaterowie *Dzумы* porzucają własne dobro, szczęście lub swoje prywatne bezpieczeństwo, by we współpracy służyć drugiemu człowiekowi.

III. NAUCZANIE

3.1. NAUCZANIE FILOZOFICZNE

Każda osoba ludzka jest pełnoprawnym bytem osobowym i niepowtarzalnym indywidualnym fenomenem. Zarazem jednak możliwość pełnego rozwoju uzyskuje przez otwartość na drugiego, w kontakcie z nim. Życie społeczne stwarza możliwość dzielenia się własnymi osobistymi wartościami, a jednocześnie pozwala przekraczać i uzupełniać różnorodne braki indywidualnej jednostki. Poprzez tak rozumianą swoistą wymianę w społecznej wspólnocie realizuje się indywidualny sens ludzkiego życia.

3.2. NAUCZANIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Budowania relacji interpersonalnych zaczynamy się uczyć od najwcześniejszych lat życia. Pierwszym polem tej nauki jest rodzina, kolejnym szkoła, następnie

miejsce pracy. Prawidłowe relacje powinny opierać się na zaufaniu, serdeczności i trosce. Edukacja społeczna i wychowanie do umiejętnego budowania i rozwijania relacji z drugim człowiekiem jest jednym z priorytetów współczesnej szkoły. Pracy włożonej na tym polu nigdy nie będzie za wiele. Większą bowiem stratą i problemem zarówno dla danej jednostki, jak i dla społeczeństwa mogą okazać się w przyszłości braki umiejętności społecznych niż niedostatek wiedzy z poszczególnych dziedzin szkolnych.

3.3. NAUCZANIE PSYCHOLOGICZNE

Mocne poczucie własnego „ja”, własnej osobowości ma szansę się ukształtować, kiedy człowiek może doświadczyć „bycia w pełni przyjętym”, zaakceptowanym przez drugiego człowieka. Dla własnego rozwoju, zwłaszcza już we wczesnym okresie życia, potrzebujemy relacji z kimś, kto jest gotów nas słuchać z zaangażowaniem i zrozumieniem, poważnie traktując nasze myśli, uczucia i potrzeby. Doświadczenie takie uczy nas, jak samemu budować w przyszłości bliskie relacje oparte na podobnym zaangażowaniu i afirmacji.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

4.1. TEOLOG

Bóg, Stwórca człowieka, nie jest samotnikiem zamkniętym w swej boskiej doskonałości. Objawił się nam jako Ojciec, Syn i Duch Święty – Trójca Osób połączonych doskonałą relacją, komunikacją i miłosną wymianą. Człowiek, zwłaszcza chrześcijanin, jest zaproszony zarówno do wejścia w relację z Bogiem i nieustannego jej pogłębiania, jak i do budowania relacji międzyludzkich według wzoru, jaki znajduje w Trójjedynym Bogu i mocą łaski, jaką od Niego czerpie.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

We wzajemnych stosunkach członkowie wspólnoty są inspirowani i kierują się „prawem bezinteresowności”, które szanując i umacniając we wszystkich i w każdym godność osobistą jako jedyną rację wartości, przybiera postać serdecznego otwarcia się, spotkania i dialogu, bezinteresownej gotowości służenia, wielkodusznej służby i głębokiej solidarności.

↑ FC 43.

Życie jest sztuką spotkania, nawet jeśli w życiu jest tyle konfliktów. Wielokrotnie wzywałem do rozwijania kultury spotkania, która wykraczałaby poza dialektyki, stawiające jednego przeciw drugiemu. Jest to taki styl życia, który dąży do tworzenia owego wielościanu, który ma wiele aspektów, wiele stron, ale wszystkie tworzą jedność bogatą w różne odcienie, ponieważ „całość przewyższa część”. Wielościan przedstawia społeczeństwo, w którym różnice współistnieją ze sobą uzupełniając się, ubogacając i oświetlając nawzajem, nawet jeśli wiąże się to z dyskusjami i nieufnością. Od wszystkich bowiem można się czegoś nauczyć, nikt nie jest bezużyteczny, nikt nie jest zbędny. Oznacza to włączenie peryferii. Ludzie tam żyjący mają inny punkt widzenia [...].

↑ FT 215.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

” Lecz powiadam wam, którzy słuchacie: Miłujcie waszych nieprzyjaciół; dobrze czyńcie tym, którzy was nienawidzą; błogosławcie tym, którzy was przeklinają, i módlcie się za tych, którzy was oczerniają. Jeśli cię kto uderzy w policzek, nadstaw mu i drugi! Jeśli zabiera ci płaszcz, nie broń mu i szaty. Daj każdemu, kto cię prosi, a nie dopominaj się zwrotu od tego, który bierze twoje. Jak chcecie, żeby ludzie wam czynili, podobnie wy im czyńcie! Jeśli bowiem miłujecie tych tylko, którzy was miłują, jakaż za to należy się wam wdzięczność? Przecież i grzesznicy miłość okazują tym, którzy ich miłują. I jeśli dobrze czynicie tym tylko, którzy wam dobrze czynią, jaka za to dla was wdzięczność? I grzesznicy to samo czynią. Jeśli pożyczek udzielacie tym, od których spodziewacie się zwrotu, jakaż za to należy się wam wdzięczność? I grzesznicy pożyczają grzesznikom, żeby tyleż samo otrzymać. Wy natomiast miłujcie waszych nieprzyjaciół, czyńcie dobrze i pożyczajcie, niczego się za to nie spodziewając. A wasza nagroda będzie wielka i będziecie synami Najwyższego; ponieważ On jest dobry dla niewdzięcznych i złych. Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny.

↑ Łk 6,27-36.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego. Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury. Przez wymianę z innymi, wzajemną służbę i dialog z braćmi człowiek rozwija swoje możliwości; w ten sposób odpowiada na swoje powołanie.

↑ KKK 1879.

V. LITERATURA

Camus A., *Dżuma*, tłum. J. Guze, wyd. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2020.

Franciszek, *Encyklika Fratelli tutti*, Wydawnictwo M, Kraków 2020.

Goleman D., *Inteligencja emocjonalna w praktyce*, tłum. A. Jankowski, wyd. Media Rodzina, Poznań 2007.

Goleman D., *Inteligencja emocjonalna*, tłum. A. Jankowski, wyd. Media Rodzina, Poznań 2012.

Jan Paweł II, *Adhortacja Familiaris consortio*, w: tegoż, *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 91-216.

Knopp K.A., *Inteligencja emocjonalna oraz możliwości jej rozwijania u dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2010.

Kompetencje społeczne w edukacji, pracy socjalnej i relacjach zawodowych, red. A.M. Janiak, K. Jankowska, W. Heller, wyd. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny, Poznań-Kalisz 2012.

McGinnis A.L., *Sztuka przyjaźni, czyli jak zbliżyć się do ludzi, na których nam zależy*, tłum. W. Wojciechowski, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 2020.

Schulz von Thun F., *Sztuka rozmawiania, Część 4: W porozumieniu z sobą i innymi – Komunikacja i kompetencje społeczne*, tłum. P. Włodyga, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006.

Serrano-Garrido B., *Inteligencja emocjonalna. Poradnik dla rodziców*, tłum. P. Sobaś-Mikołajczyk, Wydawnictwo eSPe, Kraków 2012.

Smółka P., *Kompetencje społeczne. Metody pomiaru i doskonalenia umiejętności interpersonalnych*, wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2016.